

Warszawa 8.02.2026

Dr hab. Anna Szykowska-Piotrowska, prof. ASP w Warszawie

### **Recenzja rozprawy doktorskiej pana magistra Grzegorza Bibro**

Rozprawa doktorska Pana Grzegorza Bibro ( data urodzenia 22.05.1978) dotyczy społecznych wzorców męskości, a także ich przemian. W szczególności jest to badanie zjawiska „męczyzny niepatriarchalnego”, czyli konfrontacji pomiędzy nowymi wyobrażeniami męskiego ciała i społecznej roli mężczyzny a ideami związanymi z patriachatem. Praca napisana została na Akademii Sztuk Pięknych im. Eugeniusza Gepperta we Wrocławiu w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki pod opieką dr hab. Wojciecha Peszko, prof. ASP.

Magister Bibro korzysta z różnych możliwości metodologicznych, aby sproblematyzować i przeanalizować wybrane przez siebie zagadnienie. Jest to analiza językowa, krytyczna analiza tekstów, a także badania empiryczne tzw. *case studies*. Wybrane metodologie stosowane są w sposób poprawny, a wręcz z dużą łatwością i w sposób, który pozwala panu Bibro na weryfikację wyników jednej metody poprzez drugą i trzecią. Dzięki *case studies* magister Bibro stara się przybliżyć do jeszcze szerszego i bardziej nieuchwytnego zjawiska; doświadczania męskości, które okazuje się niejednoznaczne i pełne sprzeczności. Podobnie analizy językowe wskazują na wiele niejednoznaczności w pojęciach i wyrażeniach. Jednocześnie Pan magister Grzegorz Bibro prowadzi swoje badania teoretyczne w ścisłej relacji do poszukiwań praktyki artystycznej. Jak stwierdza (s. 3): „Wybór tematu wynika z połączenia zainteresowań obszarem męskości oraz szkłem, którego używam w pracy artystycznej, jako medium”. Magister Bibro dostrzega analogię pomiędzy oksymoronicznymi cechami szkła (twarde, ale kruche), a cechami, które wynikają z analizy doświadczeń męskości. Z tego zapętlenia poszukiwań teoretycznych i artystycznych wynika pytanie badawcze (s.5): „W jaki sposób szkło jako medium może odzwierciedlać współczesne wyobrażenia męskiego ciała w kontekście wpływu patriarchatu na Polaków z pokolenia transformacji?”

*A. Szykowska-Piotrowska*

Magister Bibro zaznacza również wyraźnie cele badawcze, które organizują i strukturyzują całość pracy, są to (w skrócie, pan Bibro rozszerza je i szerzej tłumaczy):

1. Analiza kondycji męskości w Polsce w kontekście patriarchatu
2. Analiza metafor dotyczącej współczesnej męskości
3. Pokazanie nowych wyobrażeń męskości poprzez medium szkła

Praca wyróżnia się doskonale przemyślaną strukturą, wysokim poziomem wyводу, a jednocześnie zaangażowaniem w badania empiryczne. Magister Bibro zawęża badaną grupę mężczyzn w taki sposób, aby badania odnosiły się do jego własnych doświadczeń. Wybiera zatem grupę mężczyzn urodzonych w Polsce w latach 70. XX wieku. W tej części badań weryfikowana jest między innymi teza bell hooks dotycząca związków problemów z tożsamością i patriarchatu. Magister Bibro, co warto podkreślić, nie pozostaje jednak w swoim myśleniu i poszukiwaniach badawczych niewolnikiem jednej autorki czy autora. Korzysta świadomie i krytycznie z wielu adresów bibliograficznych (np. bell hooks, Michał Gulczyński, Richard V. Reeves, Liz Plank, Wojciech Śmieja). W ramach krytycznej analizy lektur, pan Bibro wymienia różne teorie męskości, a także różne rodzaje męskości, które zostają w nich przedstawione i opisane.

We Wstępie pan magister Bibro klarownie określa swoje zadania badawcze, metodologię, a także punkt wyjścia i szeroki kontekst wybranej problematyki. Następnie w Rozdziale 1, zatytułowanym *Polska męskość w zarysie* omawia po kolei założenia i konteksty dotyczące męskości, a także przedstawia swoje poglądy na przyszłe konceptualizacje męskości. W kolejnej części rozdziału magister Bibro omawia dotychczasowe badania ilościowe dotyczące męskości, co w jego opinii jest pomocne jako etap do przejścia do badań jakościowych. Imponująca jest to zatem intelektualna otwartość na wielość metod badawczych, nie ograniczanie się do metod, przynależących do jednej dyscypliny. Magister Bibro stwierdza zresztą sam, że jego rozprawa ma charakter interdyscyplinarny i w istocie tak jest, co dodatkowo czyni pracę tym bardziej wymagającą merytorycznie. Ostatnią częścią rozdziału pierwszego są własne badania jakościowe. Jest to bardzo istotna część pracy. Z wywiadów zostają wyprowadzone interesujące wnioski o krytycznym, czujnym, ale też wrażliwym i empatycznym charakterze. Magister Bibro doskonale interpretuje wyniki badań i dokonuje słusznych i odważnych – w pracy akademickiej – decyzji jak na przykład ta o pozostawieniu kolokwialnego stylu wypowiedzi bez interwencji „wygładzających” styl, co w sposób oczywisty przyczynia się do większej autentyczności, a zatem i rzetelności badań.

A. Jękołowicz - Piskorski

W Rozdziale 2 *Wybrane metafory współczesnej męskości oraz ich odniesienia do cech szkła*, magister Bibro buduje pomost pomiędzy dotychczas przedstawionymi badaniami teoretycznymi, a swoją artystyczną. Czyni to badając znaczenia terminów takich jak: *krucha męskość*, *płynna męskość* i *wydmuszkowa męskość*. Każdy z podrozdziałów poświęcony jest jednemu z typów męskości. Analiza semantyczna magistra Bibro jest pełna inwencji i oryginalna. Pan Bibro korzysta również z elementów teorii niskiej Jakcka Halberstama. Tu warto podkreślić, że swoboda korzystania ze źródeł magistra Bibro jest imponująca i wskazuje nie tylko na znajomość literatury przedmiotu, ale szerzej na autentyczny badawczy entuzjazm połączony z umiejętnością krytycznej analizy, błyskotliwego i zaskakującego łączenia wątków i doskonałego strukturyzowania wywodu. W ostatnim rozdziale pracy (Rozdział 3 *Szkło jako medium (o) męskości – dokumentacja procesu twórczego*) magister Bibro konfrontuje swoje wcześniejsze analizy i interpretacje z własnym materiałem twórczym. Jest to zarazem dokumentacja poszukiwań, które mają charakter dwukierunkowy: teoria inspiruje praktykę, natomiast praktyka stanowi laboratorium dla teorii. Odnoszenie do wyników badań teoretycznych pokazuje ten dwukierunkowy proces. W ostatniej części pracy w szczególności można dostrzec wysoką samoświadomość twórczą i umiejętność korzystania z kompetencji badawczych.

Warto zatem uznać, że metodologia Pana Bibro jest więcej niż poprawna. Nosi cechy oryginalności, interdyscyplinarności i nowatorstwa (w szczególności w aspekcie analiz semantycznych). W całości pracy wywód jest jasny, dobrze uargumentowany, bogaty w przykłady, odniesienia bibliograficzne, konteksty kilku dyscyplin, a naraz wyraźnie skoncentrowany na wybranym problemie. Wartość naukową pracy oceniam wysoko.

Są to bardzo udane zestawienia źródeł bibliograficznych i własne analizy, zajmujące się nie tylko własną twórczością, ale także doświadczeniami innych osób. Umocowanie własnych badań w kontekście dotychczasowych badań ilościowych również wskazuje na dojrzałość badawczą. Niewątpliwie krytyczne analizy dotyczące konceptualizacji męskości stanowią obecnie nowo otwartą „puszkę Pandory”. Krytyczne analizy konceptualizowania kobiecości rozpoczęte zostały wcześniej, a wciąż trwają i nadal okazują się niezbędne do zrozumienia zagadnień współczesnych tożsamości. A zatem wkład pana magistra Bibro w rozwój badań uważam za istotny, gdyż badania, które przeprowadził dotyczą nowo otwartego pola badań, co więcej są one istotne dlatego, że zostały przeprowadzone na bardzo wysokim poziomie. Pracy mogę zarzucić jedynie kilka literówek na samym początku.

W obliczu wyjątkowej autoświadomości procesu twórczego, jego celów i rewidowanych stereotypów, oceniam wysoko znaczenie pracy twórczej magistra Bibro jako działanie

A. Hylkiche - Piskow

krytyczne w ramach sztuki z przemyślanym użyciem materiałów, pozwalających na budowanie własnego języka i trwałych nowych metafor związanych z męskością. Jest to rodzaj działania teorią w praktyce. Szkło staje się w tej twórczości nośnikiem ambiwalencji : „twarde, ale kruche” tak jak rozpoznana aporia męskości, która nie może zostać pozbawiona ludzkiej kondycji, inherentnej kruchości, indywidualności i rozpięcia między przeciwieństwami. Ta odważna eksploracja dotychczasowych wyobrażeń wnosi nowy paradygmat w pole wizualne. Od-pomnikowuje męskie ciało jednocześnie jednak nie będąc krytyką negatywną, a jedynie autentycznym spojrzeniem nie lękającym się dostrzeżonych sprzeczności i cech nie kojarzonych z conceptualizacjami męskości, w tym słabości, śmieszności, żalosności, ale też delikatności i efemeryczności.

Prace mają indywidualny charakter, są budową nowej obrazowości niewypełniającej dawnych schematów oczekiwań.

Wnioskuje zatem nie tylko o nadanie tytułu doktora w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki, ale również o wyróżnienie ze względu na wyjątkową symbiozę pracy twórczej i teoretycznej, a także pełne zaangażowania podejście do wykonania pełnego wyzwań projektu. Pracę oceniam celująco.

A. Lykova-Piotrowa